

**ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ КРИМІНОЛОГІЧНОГО
ОСМИСЛЕННЯ ЗАЛИШЕННЯ В НЕБЕЗПЕЦІ
ТА НЕНАДАННЯ ДОПОМОГИ ОСОБІ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ
В НЕБЕЗПЕЧНОМУ ДЛЯ ЖИТТЯ СТАНІ**

Останніми роками в Україні неухильно зростає кількість злочинів проти життя та здоров'я. Зазвичай такі злочини супроводжуються схильністю до насильницьких дій, агресивними діями зловмисника. Але, окрім агресивного типу зловмисників, не меншу небезпеку становить категорія осіб, які своєю пасивною поведінкою за певних умов також вчиняють злочинні дії щодо інших осіб. Такими злочинами є залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.

У вітчизняній науковій думці залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані не мають належного кримінологічного осмислення. Близькими за об'єктом дослідження відбувалися у сфері кримінального права і представлені працями Т. В. Кірпи́ченка, В. В. Бабаніної, Р. В. Стойловського, О. В. Хуторянського, Г. В. Чеботарьової. З іншого боку, вивчення залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані також відбувалося в контексті кримінально-правового обґрунтування злочинів в сфері медичної діяльності, серед яких і згадувалися вищезазначені. Попри це, залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані досі не отримало належного висвітлення у працях кримінологів.

Розглянемо основні кримінально-правові характеристики залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. На думку В. В. Бабаніної, залишення в небезпеці характеризується тим, що винний не виконує обов'язків щодо надання допомоги особі, яка знаходиться в небезпечному для життя стані і потребує допомоги, та не може прийняти заходів щодо врятування свого життя самостійно. При цьому у винного є можливість надати таку допомогу потерпілому [1, с. 3].

За своєю правовою природою ненадання допомоги достатньо близьке до залишення в небезпеці, проте повністю не співпадає з ним. Відповідно до ст. 135 Кримінального кодексу України, залишення в небезпеці полягає в залишенні особи, що знаходиться у небезпечному для життя стані і позбавленого можливості вжити заходів із

самозбереження через малолітство, старість, хворобу чи внаслідок іншого безпорадного стану, без допомоги.

Однак, незважаючи на схожість цих складів злочинів, відмінним залишається природа обов'язку надання допомоги. Ст. 135 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення обов'язку надання допомоги особою, яка мала піклуватися про потерпілого, або особою, яка сама поставила потерпілого у небезпечний для життя стан. Але у ст. 136 Кримінального кодексу України, передбачається відповідальність за порушення загального обов'язку (обов'язку будь-якої особи) надання допомоги тому, хто цього потребує, за умови, що існувала можливість надання такої допомоги. По суті, сам характер бездіяльності, у якому виражаються зазначені злочини, є однаковим і полягає у ненаданні допомоги, відсутності сприяння, а не рятуванні особи, яка цього потребує.

Суспільна думка часто ототожнює ненадання допомоги та залишення в небезпеці із медичними злочинами. Але слід мати на увазі, що злочини у сфері медичної діяльності є лише частиною усієї сукупності, оскільки, наприклад, залишення в небезпеці може бути скоєне щодо малолітніх дітей особою, що має про них піклуватися.

Серед причин, що сприяють зростанню кількості злочинів у вигляді залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, лідируючу позицію займає латентність цих злочинів. Н. А. Огнерубов зазначає, що такі злочини залишаються нерозкритими, оскільки більшість слідчих не має навіть теоретичного представлення щодо методики розслідування залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, має місце високий рівень корпоративності у медичній сфері (якщо має місце скоєння злочину в рамках професійної медичної діяльності), небажання або неспроможність самих потерпілих надати інформацію щодо скоєного щодо них злочину [2, с. 116-117].

Крім того, труднощі у виявленні залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані викликані складністю встановлення причинно-наслідкового зв'язку між бездіяльністю та суспільно-небезпечними наслідками, які наступили після цього і, звісно, притягнення винних до відповідальності.

Таким чином, підвищена латентність залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані пов'язана із складністю розслідування та встановлення причинно-наслідкових зв'язків між бездіяльністю та її наслідками. Також проблему становить низький рівень правосвідомості суспільства, оскільки більшість не усвідомлює наслідків залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. При цьому попередження зазначених злочинів має но-

сити комплексний характер, до якого має бути включено, окрім загальних заходів, ще й підвищення рівня правової культури суспільства та інформування щодо можливих посягань.

Список використаної літератури:

1. Бабаніна В. В. Кримінальна відповідальність за залишення в небезпечі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / В. В. Бабаніна ; КНУВС. — Київ, 2010. — 22 с.
2. Огнерубов Н. А. Профессиональные преступления медицинских работников : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Н. А. Огнерубов. — Москва, 2014. — 171 с.